

## Okuyucu Mektupları

### Letters

## Süreçler, Değişim ve Türkiye

### A. Şenol Armağan \*

Tarım Devrimi, Sanayi Devrimi ve Bilgi Devrimi...

Böyle bir süreci yaşıyoruz. Öyle sanıyorum ki bu süreçlerin hepsi kendi dinamiklerini yaratmıştır. Tarım Devriminde ana girdi toprak olmuştur. Bu dönemde insanla ilgili herşey toprakla ilgili gibidir. Bu bağlamda, toprağa sahip olan güce de sahip olmuştur diyebiliriz.

Sanayi Devriminde ise ana girdi bilim ve teknolojidir. Tarım Devriminden farklı olarak, adı geçen bu “ana” gelişim sürecinin “sanayi” kısmında birçok “iç süreç” de söz konusudur. Bu iç süreçler, düşüncenin yavaş yavaş özgürlüğe kavuşması ve birikimlerin etkisiyle değişip artan bilgi ve yöntemlerdir. Bunların teknolojiye dönüşümüdür. Peki, her bilgi ve yöntem teknolojiye dönüşmüş müdür diye soracak olursak, ben buna “evet” diyeceğim. Hepsi dolaylı veya doğrudan teknikbilime dönüşmüştür; katkıda bulunmuştur.

Dolayısıyla güç, bu dönemde bilime ve teknolojiye önem verenlerde olmuştur.

Şimdiye yeni ancak öngörülen bir çağı yaşıyoruz. Evet, bu çağ öngörülüyordu. Öngörülemeyen şey sanıyorum ki hiçbir dönemde görülmemiş sonuçlarıydı.

Evet sonuçlar...

Bugün kahvaltınızı İstanbul’da yaptıktan sonra öğle yemeğinizi Eyfel bakan bir restorantta, akşam yemeğinizi New York’un seçkin lokantalarında yapılabiliyorsunuz.

Oturduğunuz yerden küresel bir bilgi / enformasyon sisteminden faydalaniyor ve bu sistemi etkileyebiliyorsunuz.

Kendinizde eksik gördüğünüz yanları “Kişisel Geliştirme Programları” sayesinde tamamlayabiliyor; doğadaki değişimi rahatlıkla ve evrimsel süreçlerden çok daha hızlı olarak taklit edebiliyorsunuz.

Örnekleri çoğaltabiliriz. Bu çağın belki de en karakteristik özelliği, içinde ba-

\* A. Şenol Armağan, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Kütüphanecilik Bölümü Dokümantasyon ve Enformasyon Anabilim Dalı 4. Sınıf Öğrencisidir; e-posta: s\_armagan@hotmail.com

rındırdığı en kısıtlı şeyin “durağanlık” olduğudur. Evet, burada herşeyden çok miktarda vardır ama belki de tek az olan şey muhafazakar yaklaşımlardır. Bunun nedeni, bu çağın ana girdisiyle ilgilidir daha çok. **Değişim...**

Değişim, Max de Pree’ nin “Sonuç olarak şunu unutmamak gerekir: Olmamız gereken şeyi olduğumuz gibi kalarak olamayız.” sözündeki değişimdir. Değişim, Alvin Toffler’in “Bir enformasyon bombası tam üzerimizde patlamış ve her yana şarapnel yerine yeni imajlar serpiştiriyor. İşte bu imajlar iç dünyamızı, davranışlarımızı ve görüşlerimizi kökünden değiştiriyor”; Séguéla’ nın “Yaratmak, değiştirmektir” ve Ahmet Haşim’ in “Aşk, değişmeyince ölür” sözlerindeki değişimdir.

Değişim, sürecin çoğunu oluşturmaktadır ve bu çağın ana girdisidir. Bu olgu, bu şekilde anlaşılmadıkça öyle görülüyor ki çok sorun olmaktadır. İnsanlar alışageldikleri sonuçlarla karşılaşmayınca telaşa düşmektedirler. En sıkı ekonomi tezleri fos çıkabilmektedir. Bunun etkileri spor karşılaşmalarında bile görülebilmektedir. En büyükler, yavaş yavaş stratejilerini sık sık “değiştirenler”, amaca göre strateji belirleyenler olmaktadır. Güç, bu noktadadır ve bunun dışındakiler “yüzeysel güç” sayılmaktadır.

Değişim girdisi, yüksek bilgi girdisinin bir sonucudur. Sanayi çağının bilgi girdisinin niceliksel ve niteliksel farklılıkları, bu çağdaki kadar kapsamlı değişim hareketlerinin varolmasına engel olmuştur. Bireyler şu anda, hiçbir zaman olmadığı kadar süreçlere katkıda bulunmaktadır. Oluşan “bilgi nehirleri” sanal alemden adeta dünyevi aleme doğru akmakta ve bu alemi etkilemektedir. Bu etkiyle yeni bir kavram oluşmaktadır: **Değişim üretimi...**

Bu üretimin girdi yönü öteki değişimler, her türlü (bilimsel, teknik, gündelik, tarihsel, yöntemsel) bilgi ve yetenektir. Mekanik yönü, analiz / sentez faaliyetleri ve çıktı yönü ise koşullandırmanın en az düzeyinde olduğu nesnel ve değişken ortamlardır.

Şimdi biraz da Türkiyemiz’in içindeki duruma bir bakalım ve olguları bu ve benzeri önbilgilerin ışığında değerlendirelim.

Kuruluş yıllarının, dünyanın büyük bölümünün 100-150 yıldır içinde bulunduğu sanayileşme hareketine rastlaması, denkleminde boşluklara ve eksik örgütlenmelere neden olan Türkiye, “zararın neresinden dönersen kardır” anlayışıyla hareket etmiş, bir yandan geçmişini benimsemeye çalışırken bir yandan da geleceğini şekillendirmeye başlamıştır. Bu noktada birdenbire görülmüştür ki, kendinden önceki monarşik yönetim, çok önemli bir sınavı verememiştir. **Değişim sınavı...**

Bu öyle bir sınavdır ki, verilebilirse kozmik sonuçlar doğurabilecektir. Çünkü, “kozmetik üçlü” bir araya gelmiş olacaktır: Yer, Zaman ve İnsan...

Yer, topraktan fazlasıdır. Her santimetrekaresi stratejik önem taşımakta, içinde ve üstünde birçok nimeti barındırmaktadır.

Zaman uygundur. Osmanlı Devleti, Sanayi Devrimi’ nin başlangıcında çok kö-

tü bir durumda değildir. İnsanı yetenekli ve çalışkan bir yapıya sahiptir.

Ama yapılamamıştır. Genel olarak “dünya görüşü” kavramıyla “modernleşme”, “ilericilik” bağdaştırılamamıştır. Teknoloji, bir “dünya görüşü” olamamıştır.

Öte yandan, maça yenik başlayan Türkiye Cumhuriyeti herşeye rağmen iyi bir başlangıç yapmayı başarmış, sürecin devamlı ileri doğru işlemlerini temin edecek her türlü yasal önlemi de almıştır. Yine buna rağmen, teknolojiye önemli ölçüde sahip olunamaması, kopyacılığı ve diğer birçok yüzeysel çabayı da beraberinde getirmiştir.

Bu nedenle, günümüz sorunlarının birçoğunun kaynağı burada aranmalıdır zannediyorum.

İçinde bulunduğumuz bu süreçte kendimizi ne yeterince sanayileşmiş ne de tam anlamıyla **bilgi toplumunu** özümsemiş sayıyoruz şimdi. Hep aradayız. Ama değişmek ve değiştirmek için ileride olmak gerektiğini bilmeliyiz. Çünkü değişmek, önce sistemi özümsemeyi gerektirir. Sistemin gerisindeyseniz, sistemi özümseyemezsiniz ve geçmişte yaşarsınız. Sistemin tümünü görmek içinse **cesaret, bilgi, yetenek, özgürlük, saygı ve nesnellik** gibi girdileri kullanarak sistemin önüne geçmeli, buraya gelindiğinde de ana girdileri “değişim” çatısı altında toplayarak ileriye bakmalısınız.

Geride kalmak kaderimiz değil! Öncelikle bilime verilen öneme eğilmeliyiz. Bilimin hayatımızdaki yerini genişletmeli, bunun için de verilen lokal destekleri bütünselleştirmeliyiz. Bunu yapmakla bilgiyi doğuran kanalları açmış olacağız. Elimizde teknoloji olduğunda ise bunu üretime ve yeniden teknolojiye / bilime yöneltebileceğiz.

Belki o zaman Cüneyt Ülsever’in kaygıları\* da son bulmuş olacak...

Teşekkürler Dr. Cüneyt Ülsever... Konuşmak gerektiğinde ne konuşulması gerektiğini bildiğin için...

\* ayr. bkz. Dr. Cüneyt Ülsever. (09.09.2001). “Teknolojiye hükmetmeden üretime hükmedemezsiniz”, *Hürriyet*.